

RAZISKOVALNA NALOGA
OSNOVNA ŠOLA FRANKOLOVO

**KJE SO TISTI STARI ČASI, KO SO FANTJE
PREPEVALI NA VASI**

ETNOLOGIJA

Mentor: Štefka Iršič
Lektorica: Leonida Rožanski

Avtorji: Matic Jošt
Urška Germ
Janez Horvat

Frankolovo, marec 2007

1. POVZETEK	3
2. ZAHVALA.....	3
3. UVOD.....	4
3.1 ZAKAJ SMO SE ODLOČILI ZA RAZISKOVANJE LJUDSKEGA PETJA NA FRANKOLOVEM	4
3.2 METODOLOGIJA DELA	5
4. KJE SO TISTI STARI ČASI, KO SO FANTJE PREPEVALI NA VASI	6
4.1 LJUDSKE PESMI.....	6
4.2 NARAVNO GEOGRAFSKE IN ZGODOVINSKE ZNAČILNOSTI KRAJA V POVEZAVI Z LJUDSKIM PETJEM.....	6
5. LJUDSKA PESEM NA FRANKOLOVEM	7
5.1 PESMI POVEZANE S KOLEDARSKIMI PRAZNIKI.....	14
5.2 PESMI OB KMEČKEM DELU	16
5.3 PESMI OB DRUŽINSKIH PRAZNOVANJIH.....	22
6. UGOTOVITVE	32
7. ZAKLJUČEK	33
8. VIRI IN LITERATURA	34
9. PRILOGE.....	34

1. POVZETEK

Rdeča nit naše naloge je bila raziskati ohranjenost ljudske pesmi in ljudskega petja v našem kraju. Ko smo preštudirali razpoložljivo literaturo v knjižnici, smo odšli na teren, kjer je potekala glavna našega dela. Obiskali smo starejše krajanke v petnajstih vaseh našega kraja, jih spraševali in vse, kar smo izvedeli pridno zapisali. Ljudje so naši vedoželjnosti radi ustregli in nam povedali veliko zanimivosti. Ugotovili smo, da je med starejšimi krajanke še veliko ljudskih pesmi. V nalogi smo le nekatere tudi zapisali, bali smo se namreč preobsežnosti. Naše ugotovitve smo primerjali s poznavanjem ljudske pesmi med sovrstniki. V nalogi ugotavljamo, da ljudska pesem med mladimi izgublja svoj pomen. Praznovanja, ki so bila povezana s petjem, so se preselila v gostilne, kjer poteka zabava ob elektronski glasbi in plačanih ansamblih. Petja na vasi ni več, ljudje ob pehanju za materialnimi dobrinami po večerih posedamo pred televizorji ali računalniki. Kmečko delo, ki so ga v preteklosti opravljali družno, so nadomestili stroji, za veselje po opravljenem delu ni ne volje in ne časa. Ljudska pesem se je ohranjala v preteklosti, ko se je prenašala od starejših na mlajše rodove. Ljudska pesem, ki se ne prepeva, začne izginjati. Pesmi so sicer redki posamezniki zapisovali, mi smo na nekaj zapisov naleteli, enega smo tudi fotokopirali in priložili k nalogi. V prihodnje bi bilo dobro zbrati zapisane ljudske pesmi, jih urediti in morda natisniti. Zanimiva je tudi ugotovitev, da učenci v nižjih razredih osnovne šole poznajo razmeroma veliko število otroških ljudskih pesmi, medtem ko je v višjih razredih tudi zanimanje za to vrst mnogo manjše, zato se ljudska pesem izgubi. Na srečo v zadnjem času društva v kraju in pevski zbor še gojijo ljudsko petje in s tem pripomorejo k ohranjanju ljudske zapuščine, ki je preveč dragocena, da bi utonila v pozabo.

2. ZAHVALA

Matic, Urška in Janez se lepo zahvaljujemo vsem krajanom, ki so nam pri nastajanju naloge pomagali. V nalogi smo zapisali, da je glavni del naloge nastajal na terenu, kar je tudi ustrezalo temi naše naloge. Krajanke so nas povsod prijazno sprejeli, nam prisluhnili in nam potešili našo vedoželjnost. Obiskali smo številne posameznike, ki so nam pripovedovali pa tudi zapeli pesmi, nekatere med njimi smo v nalogi tudi zapisali. Od krajanov smo prav tako tudi dobili stare fotografije, s katerimi smo popestrili našo nalogo. Prav posebno zahvalo smo dolžni gospodoma Gregorc Tonetu in bratu Jožetu, gospe Neži Ravnak in Silvi Grobelnik, Štefaniji Šibanc, Ivanki Germ in Ani Marzidovšek.

Pri našem delu nam je pomagala in nas vzpodbujala ter vodila in usmerjala mentorica Štefka Iršič, tako gre tudi njej hvala.

3. UVOD

Ljudska pesem je v svojem bistvu povezana s šegami vsakdanjega in prazničnega življenja. Njeni začetki segajo globoko v preteklost, od današnjih generacij pa je odvisno, ali bodo tudi šle daleč v prihodnost. Umetna poezija ne more nadomestiti ali razvrednotiti ljudske pesmi, saj imata vsaka svoje značilnosti.

V našem času, ko se ob naglem napredovanju tehnike in civilizacije spreminjajo in izginjajo življenjske okoliščine, v katerih so ljudske pesmi nastajale in živele, se nam zdi potrebno, da poiščemo in zapišemo vsaj nekaj najlepših ljudskih pesmi, ki še živijo med ljudmi.

Naši ljudje so se ob svojih pesmih tisočletja obstoja duhovno razveseljevali, vzgajali in si težili dušo, kadar je bilo hudo. Današnji rodovi naj sprejemajo in spoznavajo plemenito lepoto ljudske pesmi, ki mora biti dragocena dediščina v našem kulturnem življenju. S tem namenom je nastala naša naloga.

Posamezne ljudske pesmi se pri nas omenjajo že v srednjem veku, 14. in 15. stoletje pa pomenita dobo najbolj živahnega razcveta ljudske pesmi. Vendar niti katoliški niti protestantski pisatelji 16. in 17. stoletja niso bili naklonjeni naši ljudski poeziji. Jurij Dalmatin, Janez Svetokriški tudi Ahac Steržinar so menili, da so takratne pesmi pohujšljive, nesramne, pregrešne in nevarne.

Sredi 18. stoletja se je med evropskimi narodi vzbudilo zanimanje za ljudsko poezijo. Takrat najdemo tudi pri nas ljudi, ki so začeli ceniti ljudsko pesem in jih zapisovati. Z največjim občudovanjem pa so gledali na ljudsko pesništvo romantiki v prvi polovici 19. stoletja. Tako smo dobili štiri zvezke "Slovenskih narodnih pesmi".

Zanimanje za ljudsko pesništvo ni ponehalo, A. Aškerc je zapisal, da je ljudsko pesništvo najboljši kašipot umetnemu pesništvu. Ob ljudski pesmi so se učili tudi vsi naši vidnejši pesniki: Levstik, Jenko, Gregorčič, Aškerc, Cankar, Kette, Murn, Župančič, Kosovel in drugi. Umetne pesmi so lahko govorjene ali pete, ljudska pesem predstavlja celoto šele skupaj z melodijo. Pomembna razlika je tudi v tem, da ljudska pesem nagovarja vsakogar, ne glede na njegovo izobrazbo ali razgledanost. Za večino ljudskih pesmi se ne ve, kdaj so nastale in kdo jih je zložil. Anonimnost avtorjev sicer ni pravilo, je pa večinski pojav. Navadno so to bili preprosti ljudje, ki jim je bila dana zmožnost pesniškega izražanja. Ko se je neka pesem "prijela" med ljudmi, je postala ljudska, ne glede na to, kdo je bil njen avtor. Doživljala je svoje različice in postala enakovredna ostalim ljudskim pesmim.

Natančnejše raziskovanje in zbiranje ljudskih pesmi se je začelo ob koncu 19. stoletja. Ljudske pesmi niso samo stare, saj lahko nastajajo tudi v sedanosti.

3.1 ZAKAJ SMO SE ODLOČILI ZA RAZISKOVANJE LJUDSKEGA PETJA NA FRANKOLOVEM

Ideja za našo raziskavo se nam je porodila že preteklo leto, ko smo pri pouku v okviru etnoloških tem in zbiranju kulturne dediščine ugotavljali, da zlasti starejši ljudje poznajo pesmi, ki jih med mladimi ni slišati. Zanimalo nas je, ali so morda pesmi, ki so še žive med našimi ljudmi zapisane v pesmaricah ljudskih pesmi.

Naš kraj Frankolovo se nahaja na obrobju Celjske kotline, kjer je zaradi hribovitega terena živelo v preteklosti večinoma kmečko prebivalstvo. Znano je, da je kmet izrabil sleherni priložnost, da se je po napornem delu poveselil. Pogosteje je za veseljačenje, ki je bilo

povezano s petjem, ob spremljavi ljudskih glasbil, bil namenjen jesensko-zimski čas. Takrat si je kmet oddahnil od težaškega dela, narava pa mu je trud povrnila z dobro letino. Priložnost za petje in veselje so bila prav tako razna praznovanja. Narava se je po jesenskem spraviu pridelkov umirila in se pripravila na počitek. Tudi med letom so bila vsa večja dela zaključena s praznovanji. Lepota kmečkega življenja je bila opevana stoletja in tisočletja. Danes to lepoto preglaša ropot strojev, le malo je tistega, kar je ožarjalo težko življenje našega kmeta v preteklosti in se še ohranja.

Danes ko kmetu pomagajo stroji, za mnogo lepega ni več časa ne priložnosti. Napredek terja plačilo, vprašanje pa je, če vse to prinaša srečo in zadovoljstvo. V naši raziskavi smo zbrali delček tistega ljudskega petja, kar se je ohranilo bodisi skozi ustno izročilo ali pa je bilo zapisano.

Zanimalo nas je, kako so te pesmi vplivale na življenje ljudi v preteklosti, kdaj so jih peli in ob katerih priložnostih so nastajale. Poizvedovali smo tudi, ali se te pesmi še prepevajo, katere so še žive in ob kakšnih priložnostih ljudje še zapojejo. Ob ljudskih pesmih bi bilo prav predstaviti in raziskati tudi ljudska glasbila. S petjem in igranjem je pomemben tudi ples, saj je prav tako tudi element kulturne dediščine. Ljudsko pesem je določena skupina ljudi sprejela za svojo in jo prenašala od ust do ust v naslednje generacije. V prihodnje bi bilo zanimivo v novi raziskovalni nalogi obdelati ljudsko pesem v povezavi s plesom in instrumenti.

3.2 METODOLOGIJA DELA

Pri našem delu smo najprej pobrskali po literaturi o ljudskih pesmih. Prvi del naše naloge je torej nastajal v knjižnici ob pisalnih mizah. Podkrepljeni s teoretičnim znanjem smo se odpravili med ljudi, kjer smo prečesali vseh 15 vasi in zaselkov našega kraja. Na terenu smo spraševali starejše krajanke, ki so naši vedoželjnosti radi zadostili. Vse, kar smo izvedeli, smo skrbno zapisali in strnili v naši nalogi. Upamo, da smo s tem prispevali vsaj delček k ohranjanju naše ljudske pesmi. Pri naši raziskavi nas je zanimal nastanek ljudske pesmi, prav tako pa tudi v kolikšni meri so pesmi ohranjene in še žive med ljudmi. Prav tako nas je zanimala povezanost ljudske pesmi s praznovanji in s kmečkim delom. Oboje je bilo namreč bistveno drugačno od današnjega. Ker smo predvidevali, da je ljudska pesem med mlajšimi rodovi manj prisotna, smo med sovrstniki izvedli anketo o poznavanju ljudske pesmi. Pri naši raziskavi smo na kratko opisali tudi nekatera kmečka dela in praznovanja, saj je ljudsko petje z obojim tesno in neločljivo povezano. Na začetku se nismo zavedali obširnosti naloge, tudi nismo bili povsem prepričani v katero smer nas bo vodila raziskava. Pri delu nam je bila v pomoč mentorica, ki nam je pomagala, da smo z nalogo prišli do zastavljenega cilja.

4. KJE SO TISTI STARI ČASI, KO SO FANTJE PREPEVALI NA VASI

4.1 LJUDSKE PESMI

Ljudska pesem je nedvomno ena od najpomembnejših sestavin ljudskega izročila, je najstarejši del kulturne dediščine in slovenskega naroda. Dejstvo je, da na svetu ni ljudstva ali naroda, ki nebi imelo svoje pesmi, kakršne koli že.

Ljudske pesmi so prav tako kot umetne, vsaj v prvotni obliki, zložili posamezniki, umetniško nadarjeni pesniki. Romantiki so bili mnenja, da je ljudske pesmi ustvarjalo vse ljudstvo. "Teh lepih pesmi nihče ne ustvarja, rastejo, padajo iz zraka, letijo sem ter tja čez deželo in na tisočih krajih jih v istem času pojejo." Ljudska pesem je delo posameznega pesnika, ker pa je pa je pesnik ostal neznan, je pesem polagoma postala lastnina vsega ljudstva, ki jo je predelalo in izoblikovalo. Tako je pesem doživela več sprememb in predelav, ko pa je bila pesem zapisana se je njen razvoj nehal. Ljudska pesem obravnava ista življenjska področja, iste snovi, motive in ideje kakor umetna ter izraža vse vzgibe človeškega čustvenega in miselnega sveta. V ljudski pesmi je preprost, nepismen človek dajal duška svojemu veselju, šegavosti in razposajenosti, pa tudi svojo žalost in gorje je odel v pesem. V pesmi se je spominjal prijetnih in hudih časov. Slovenci premalo poznamo ljudske pesmi, čeprav so nas s svojo zgodovinsko, kulturno in pesniško vrednostjo že zdavnaj potrdile kot samostojen narod. S spoštovanjem do svoje kulture lahko v pesmih odkrivamo stvari take, kot so, saj so del našega načina življenja in razmišljanja, velikokrat tudi čustvovanja. Ljudske pesmi so del naše kulturne dediščine, ki je približno enako zastopana v vseh slovenskih pokrajinah. Ni bistvene razlike med njimi, saj je velika večina pesmi znana povsod po Sloveniji, gre bolj zato od kod so se prenesle. Dejstvo je, da v vinorodnih območjih najdemo več zdravic, za Gorenjsko je značilno več pripovednih pesmi, saj so se te prenašale pri enoličnem skupinskem delu /npr. klekljanju, predenju../. Na vzhodnem Štajerskem najdemo več šaljivk, na Koroškem so se izoblikovale ljubezenske pesmi. Na obmejnih območjih je več pesmi povezanih z njihovo soseščino. Pomembna značilnost slovenske ljudske pesmi je tudi ta, da se največkrat poje v skupini, torej ni solistična. Veliko pesmi je dvo ali večglasnih, pogostokrat je izvajana z instrumentalno spremljavo. V zadnjih letih se zdi, da je ljudska pesem ponovno postala vrednota, saj je vedno več novih skupin in pevskih zborov, ki prirejajo srečanja ljudskih pevcev. Velikokrat se med njimi pojavljajo tudi mladi pevci, ki dajejo upanje, da bo ljudska pesem kljub vsej tehnologiji in napredku, ki smo jim danes priča, ohranjeno tudi v naslednjih desetletjih. Tudi v pouk bi veljalo vključevati več ljudskih pesmi, saj bi ji s tem dali globlji pomen. Prizadevati bi si morali, da pesem postane vrednota, predvsem, kadar gre za ohranjanje naše identitete.

4.2 NARAVNO GEOGRAFSKE IN ZGODOVINSKE ZNAČILNOSTI KRAJA V POVEZAVI Z LJUDSKIM PETJEM

Naš mali kraj Frankolovo se nahaja na robu Celjske kotline in ga sestavlja 15 raztresenih, gručastih, razloženih zaselkov in vasi. Največja vas Frankolovo leži ob glavni cesti Celje - Maribor. V našem kraju je prevladovala kmetijska dejavnost s poudarkom na živinoreji. Zemlja je dajala skromen pridelek, zato so si ljudje pomagali z dodatnimi dejavnostmi. Vode s hribov odtekajo v dolino, kjer se zbirajo v potok Tesnico, ki je bila v preteklosti gonilna sila krajevnega razvoja. Ob potoku so bili številni mlini in žage od katerih so danes le še ostanki

propadanja. Ljudje so se preživljali z žaganjem, mletjem, vinogradništvom in apneničarstvom, ob cesti in potoku pa še z gostilničarstvom. Na prisojnih gričih ni bilo kmetije, ki nebi imela vinograda. Večja dela v vinogradu so ponavadi zaključili s petjem, ki so opevale vino in trto. Kljub temu, da je imelo Frankolovo v preteklosti veliko več vinogradov, predvsem Črešnjice, martinovanja niso bila naša značilnost. Ko smo spraševali po ljudskem petju smo izvedeli, da se je sicer prepevalo ob delu v vinogradu, predvsem ob trgatvi in kopanju vinograda. Sodobne kleti se ne ujemajo več s starimi šegami ob trgatvi, pri obiranju pa stroj še ni nadomestil človeka, starih šeg je čedalje manj, zato izginjajo pesmi, ki so nastale povezane z deli v vinogradu. Frankolovo je omenjeno že v času Rimljanov, njegovi prebivalci so preživljali katastrofe, bolezni, skozi kraj so se valile vojske Turkov, Ogrov in Francozov. Vse to so ljudje prestali, saj je bilo poleg množice tegob, tudi mnogo lepega, česar se je bilo vredno spominjati skozi ustno in pisno izročilo. Nastajale so pravljice, zgodbe, anekdote, pripovedke o svetnikih, gospodi, čarobnih bitjih in navadnih ljudeh. Ob tem je nastajala ljudska pesem, ki je naše ljudi opogumljala in jim dajala moči za nove preizkušnje. Ker pa je bilo tako, kot tudi drugod po svetu velika večina ljudi nepismenih, se zato na žalost mnogi zakladi ljudskega ustvarjanja niso ohranili. Ko je osnovna izobrazba v 19. stoletju postala dostopna širšim krogom ljudi, so se pojavili zbiratelji ljudskega blaga, ki so se zavedali, da je ljudska zapuščina preveč dragocena, da bi kar tako izginila. Tako so nastali zapiski ljudskih pesmi, ki jih še hranijo posamezniki v našem kraju. Pesmi so pivske, zdravice, napitnice, ljubezenske, pobožne, domoljubne in take, ki so nastale ob kmečkem delu ali praznikih. Poiskali smo in jih nekaj tudi našli, nekatere smo zapisali v želji, da jih predstavimo širši javnosti.

5. LJUDSKA PESEM NA FRANKOLOVEM

FRANKOLSKA PESEM

*Preljuba frankolovska dolina,
ne morem pozabit' na te,
in tvoja nedolžna mladina,
nikdar mi iz misli ne gre.*

*Kaj delajo tvoji mladenči,
mladenke, kaj delate ve,
al' zeleni so vaši še venci,
dekleta povejte mi vse.*

*Al' jih je že slanica morila,
pobrala vam rožice vse,
nedolžno slovo je že vzela,
pustila vam grenke solze.*

*Še v vašem srcu prebiva,
preljubi zveličar vsak čas,
morebit' pa že solze preliva,
ker biti ne more pri vas.*

*Zatorej preljuba dolina,
ne pozabi mi pesmice te,
pa bo srečna frankolovska mladina,
si v grobu hladila srce.*

/Ana Marzidovšek, 83 let/

Včasih so bila praznovanja skromnejša in z manj skrbmi. Ljudje so z veseljem prišli in se veselili zabave. Veliko raje so peli ob spremljavi harmonikarja, ki seveda ni smel manjkati. Prepevali smo domače ljudske pesmi, ki smo jih vsi znali. Tudi zaplesali smo. Na mizi ni manjkalo potice in belega kruha ter klobas in seveda vina. Včasih so gostje tudi prespali pri nas, danes pa se vsakomur mudi domov zaradi obveznosti.

/Jože Gregorc, 70 let /

Doma sem v Bezenškovem Bukovju, kjer sem preživelj otročka leta in mladost. Spominjam se poletnih večerov, ko se je zvečerilo in je bilo delo na polju in v hlevu postorjeno, smo se vaški fantje zbrali in zapeli. Petje smo podkrepili s kozarcem jabolčnika, vino, ki je sicer bilo pri hiši, se je smelo piti le ob praznikih.

To isto se je ponovilo enkrat pri eni, drugič pri drugi kmetiji. Petje se je slišalo daleč naokoli in pozno v noč. Danes pa ljudje po večerih posedajo pred televizorji, mladi pa si večere krajšajo ob računalnikih ali v gostilnah.

Družabno življenje je bilo vedno odraz življenja ljudi v tistem času. Ko smo poizvedovali po pesmih, ki so jih prepevali fantje na vasi, ki so se zbrali kar tako, le druženja so si najbrž želeli. Iz pripovedovanja starejših smo izvedeli, da je bil izbor pesmi pester, od ljubezenskih, ki so prevladovale, do domoljubnih, veselih in otožnih ter šaljivih...

EN KRAJČERČEK

Še, še en krajcerček 'mam,

še, še en krajcerček 'mam

*še, še en krajcerček 'mam ,
en' krajcerček 'mam
ga furmanu dam.*

*Da, da me v mesto pelja,
da, da me v mesto pelja,
da, da me v mesto pelja,
me v mesto pelja, kjer je ljub'ca moja.*

ŠVA Z LJUB'CO SE POBOTALA

*Sva z ljub'co se pobotala,
ti dreja, ti dreja,
jeseni pa se vzameva,
ti dreja dreja ti drom.*

*Če bo pšenička ratala,
ti dreja, ti dreja,
pa bova kruhka papala,
ti dreja, ti dreja ti drom.*

*Če bo pa tisto ratalo,
ti dreja, ti dreja,
pa bova sinčka zibala,
ti dreja, ti dreja ti drom.*

KJE BOM JEMAL

*Lan' sem ji kupil cukra, kofeta,
letos pa hoče že cel'ga teleta.
Kje, kje, kje bom jemal?
Kje bom jemal, da bom teb' dajal?*

*Lan' mi je rekla: to vse je naše,
Letos pa poje to je vse moje.
Kje, kje, kje bom jemal, da bom teb' dajal?
Kje bom jemal, da bom teb' dajal?*

*Revež si, revež ljubi možiček,
ako je zrasel ženi nožiček,
Kje, kje, kje bom jemal,
kje bom jemal, da bom teb' dajal?*

SNEG ZA TO LETO SLOVO JE ŽE VZEL

*Sneg za to leto slovo je že vzel,
shranil je starček svoj čamer vesel,
zebca zapela s parne zletela,
nis' me še mrazek ti vzel!*

*Slišiš po gaju prepevati tam?
Ptički veseli spet prišli so k nam,
Kak' žvrgolijo, tebe budijo,
"lepa nedolžnost le vstan!"*

*Tamkaj po polju, po njivah povsod,
zgodaj prepeva škorjančkov rod,
kvišk' se podaja, lepo obhaja
sonca veselega god.*

*Češnja vsa bela na griču stoji,
gleda na breskev, ki v vrtu cveti,
vse razcvetelo in se ogreva,
tebi se nasproti smeji.*

*Mnogo veselja res pomlad nam da,
urno po nas do poletja pelja,
leto brž mine, jesen tud' izgine
zima nam roko poda.*

*Tak' bo minila tud' tvoja mladost,
se spremenila življenja sladkost,
vse bo minilo, vse se stemnilo,
prišla bo smrtna bridkost.*

LJUDSKA

*Vesel sem jaz na svet,
ko slišim ptičke pet,
one me učijo, kak' moram živet,
da v tem ledik stan,
dokler sem še sam
lah' Bogu čas in hvalo dam.*

*Lep je ledik stan,
če je prav vpeljan,
saj si ga je izvolil
ljubi Jezus sam,
kadar tako živi kakor on uči,
se mu nič hudega ne zgodi.*

*Bodimo veseli vsi,
kar nas na svetu živi,
saj preljubi Jezus nas tako uči,*

*nam je zdravje dal,
pravo pamet dal,
nebesa je za nas pripravil.*

CIGAN

*Jaz sem cigan baron,
po celem svetu je moj dom,
po celem svetu jaz hodim,
a v srcu pa žalost trpim.*

*Ko mati rodila me je,
v goščavi pustila me je,
od takrat po svetu blodim,
a v srcu pa žalost trpim.*

*Nekoč pokleknil pred njo,
razkril ljubezen svojo,
a ona me pahne od se,
a jaz nisem cigansko dekle.*

*Jaz sem cigan baron,
v hlačah imam kanon,
če tebe dekle ustrelim,
ti sinka naredim.*

VESELJE

*Veselje, kam si šlo
in kam si rajžalo,
da te nazaj nič več ni blo?*

*Al' šlo si za goro,
al' šlo si za vodo,
al' si v Ljubljano rajžalo?*

*V Ljubljano se podam,
veselje najdem tam,
en glažek vinčka, to mi veselje da.*

*Že tičice pojo,
in rožice cveto,
mojga veselja nič ne bo.*

Oj fantič nič ne poj,
oj fantič nič ne žvižgaj
tvoje žvižganje in
tvoje prepevanje mi dela žalostno srce.

Al' jaz si žvižgal bom,
ino prepeval bom,
dokler ledik fantič bom.

JAZ SEM FANTIČ MLAD

Jaz sem fantič mlad,
ko b' si mogel eno
zauber dek'le zbrat.

Nočem ne Kranjic,
pa tud' ne Korošic,
ko bi gl'ih imele
žakelj poln petic.

Men' le Štajerka
roko mi poda,
pridno delat',
lepo molit' zna.

Preljubo dek'le ti,
no, kak' se tebi zdi,
meni že tak' davno,
srce govori.

Če ti moja boš,
jaz tvoj zakonski mož,
zagvišno ti zmeraj
cufridna boš.

ADAM IN EVA

Bog je pa stvaril zemljo in nebo,
še nobenga človeka na svet' ni blo.

Bog je pa stvaril Adama,
postavil na zemljo za gospodarja.

*Bog je pa dal, da je Adam zaspal,
z njegovega rebra je Ev'co napravil.*

*Ko se je Adam prebudil,
je Ev'co zagledal se nasmejal.*

*Ev'ca ga vpraša no, kam boma šla,
za roko jo prime po vrtu pelja.*

*Po vrtu sta špincirala,
pa kača peklenska na drev'cu je b'la.*

*Zakaj pa ne jesta od tega sadu,
saj bosta, saj bosta enaka Bogu.*

*Eva ga vtrga ga Adamu da,
Al' zdaj sta grešila oba.*

NA VASI

*Sinoči sem na vasi bil,
na oni kraj potoka,
slišal sem en' mili glas,
se moje dek'le joka.*

*Jokaj se le jokaj se,
saj si sama kriva,
si 'mela fanta lušnega,
zakaj s' s ga zapustila.*

Po pripovedovanju starejših pa na vasi ni nikoli manjkala pesem, ki jo poznajo širom po Sloveniji, "PRI FARNI CERKVICI"

*Pri farni cerkvici zvonček že zvoni,
jaz sem pa še zmeraj pri svoji ljubici,
bo treba vstati slovo jemati,
od svoje ljubice zaljubljene.*

*Pri farni cerkvici zvonček že zvoni,
jaz sem pa še zmeraj pri svoji ljubici,
bo treba iti pred mam'co priti,
da me očetu ne zatožijo.*

*Pri farni cerkvici zvonček že zvoni,
jaz sem pa še zmeraj pri svoji ljubici,
sva se ljubila ljubezen pila,
da skoraj za povedati ni b'lo.*

5.1 PESMI POVEZANE S KOLEDARSKIMI PRAZNIKI

Poletje je bilo posvečeno delu, zima počitku, kar je v zmernem podnebjju še danes in sem spadamo tudi mi. Praznovanja so si po vsem svetu podobna. Letni časi niso le glavna ločnica leta, so čas oranja, setve, pospravljanja pridelkov, obiranja sadja, trte ali kotitev živali. Praznovanja in letni časi so bili povezani od nekdanj.

V Frankolovem je bilo slovo od starega leta tako, da je bila družba zbrana doma ob obloženi mizi. V hišo so prihajali koledniki, ki so jih bili v vsaki hiši veseli, saj so peli, voščili dobro leto in zdravja ljudem in živini. Kolednike je pogostokrat spremljal ljudski muzikant s harmoniko. Novega leta so bili posebno veseli otroci, saj so ta večer smeli bedeti pozno v noč.

NOVOLETNA

*Danes po vseh krajih zemlje,
nekaj novega se godi,
sivi starček slovo jemlje,
mlado dete se rodi,
sivi starček staro leto,
v jamo večnosti beži,
mlado dete novo leto,
pa med nami oživi.*

*Danes zdravi in veseli,
v čast bogu prepevamo,
drugo leto še trohneli,
morda tu nas več ne bo
kakor rož'ca na svetu
tudi človek ti cvetiš,
dostikrat v najlepšem cvetju,
se kot roža posušiš.*

*Kolk' jih lani je zaspalo,
kj so vdolgo večnosti,
nam pa pot so pokazali,
kamor pojdemo tud' mi,
oh zato lepo živimo,
poslušajmo božji glas,
in le Jezusu sledimo,
kj tako je ljubil nas.*

Slika1: Vaško gledališče, igra DOMEN

V predpustnem času, ko se poslavlja zima, je bil čas norčavosti in razigranosti. Na pustni dan ni smelo manjkati v nobeni hiši svinjsko prekajeno meso, ki ga je bilo treba do naslednjega dne pospraviti, kajti nastopil je postni čas. Tudi zabav in veseljačenja je bilo s pustom konec, prav tako zaradi strogega posta, ki je trajal do velike noči, V tem času ni bilo porok. Jesenski praznik, ki je povezan z vinom, je pri nas zelo priljubljen. Tega dne se mošt spremeni v vino in to je dober izgovor za veselje in praznovanje, novo vino je treba na vsak način poskusiti. Čeprav je bilo na Frankolovem v preteklosti veliko več vinogradov kot danes, martinovanja niso bila pri nas v navadi. To pa ne pomeni, da na Frankolovem niso prepevali pesmi o vinu in vinski trti.

Spomin na pozabljeno preteklost hranijo naše zdravice. Tako kot po vsej Sloveniji je tudi na Frankolovem še danes znan spev vinski trti.

*Na svetu lepše rož'ce ni,
kot je ta vinskā trta,
pozimi spi, polet' cveti,
v jesen'pa vince daje.*

*Tud' druge rožice cveto,
pa tega ne storijo,
kar je storila ravno ta, ki nas je napojila.*

Zimski večeri na peči /Jože Pungartnik, 78 let/

Doma smo imeli kmečko peč, ki je bila edini topel prostor v hiši. Spominjam se zimskih večerov, ko je bila zunaj debela snežna odeja in smo na peči luščili fižol ali pa koruzo. Mama in oče sta nam otrokom pripovedovala dogodivščine iz svoje mladosti. Skoraj vedno smo tudi peli, vsi, oče, mama in otroci, nato pa legli k počitku.

VESELJE

*Veselje kam si šlo
in kam si rajžalo,
da te nazaj nič več ni b'lo.*

*Al' šlo si za goro,
al' šlo si za vodo,
al' si v Ljubljani'co rajžalo.*

*V Ljubljani'co se podam,
veselje najdem tam,
en' glažek vinčekga,
to mi veselje da.*

*Že tičice pojo
in rožice cveto,
mojga veselja nič ne bo.*

*Oj, fantič nič ne poj,
oj, fantič nič ne žvižgaj,
tvoje žvižganje in tvoje prepevanje
mi dela žalostno srce.
Al' jaz si žvižgal bom
ino prepeval bom,
dokler ledik fantič bom.*

5.2 PESMI OB KMEČKEM DELU

Kmet je po opravljenem delu na polju izrabil vsako priložnost, da se je poveselil. Narava je v jeseni povrnila njegov trud, pridelki so bili spravljani, zemlja se je umirila in se pripravljala k počitku. Vsa večja dela med letom so bila po svoje praznična. V tem je lepota kmečkega življenja opevana stoletja in tisočletja. Danes to lepoto preglašajo ropot strojev, za mnogo lepega žal ni več časa, tudi ne priložnosti. Ker živina ni mogla biti brez stelje, njive pa ne brez gnoja je bilo treba v jeseni poskrbeti zanjo. O tem opravilu govori pesem:

*Kedo bo listje grabil,
kedo bo praprot žel,
ko bom jaz k vojakom šel?*

*Jaz sam bom listje grabil,
jaz sam bom praprot žel,
ko bom nazaj prišel.*

Po opravljenem večjem delu so se na kmetih poveselili, zapeli, zaplesali. Posebno jesensko opravilo je bilo spravilo koruze, ki jo je bilo treba še oličkati. V našem kraju pravimo temu delu kožuhanje. Posebno mladi so se kožuhanja veselili, saj je bil to čas zabav. Kožuhalo se je po večerih, pri tem pa je sodelovala vsa vas. Ob mraku so začeli prihajati kožuharji, gospodar je pod strop na podu obesil petrolejko in delo se je pričelo. Velika pisana družba žensk, otrok in moških je ob ličkanju pela, vmes pa so si pripovedovali šale. Po končanem delu je pozno v noč sledila zabava s petjem in plesom, največkrat ob spremljavi domačega muzikanta s frajtonarico.

Pomembno kmečko delo je bilo vse, kar se odvijalo v vinogradu, v pomladanskem delu leta je bilo to prav gotovo kopanje vinograda. To je bilo zahtevno delo, ki ga kmet ni mogel opraviti sam, niti ob pomoči domačih, zato je k temu delu povabil sosede. Najbolj je seveda bilo veselo ob likofu, čeprav je bilo tudi čez dan živahno. Med starejšimi krajani še živi pesem, ki se je obvezno prepevala ob kopanju. Mi smo jo zapisali.

POMLADANSKA

*Veselíte se prijat'li, ljube sestre ino brati,
da smo včakali, ljube vigredi, to me v srce veseli.*

*Huda zima je minila, kj nam ni nič ljuba bila,
stalil se je led, mrzel ino bled, zdaj je vse veselo spet.*

*Priden kmetič se raduje, željno vigred pričakuje,
zgodaj gre orat, hitro seme sjat, al' pa gorco okopat'.*

*Tud' kopači v dolgi vrsti, hod'jo sem pa tja po cesti,
v vinograd hodijo, denarce služijo in prav dobre volje so.*

*Tud' dekleta se veselijo, v vrsti rožice sadijo,
zraven pa si tako, milo in lepo, pesmice prepevajo.*

*Vigred je zares vesela, dolgo pa ne bo vesela,
zima prihiti, ptičke razpodi in zelenje posuši.*

Slika 2: Vesela trgatev

Težko pričakovan dan za vsakega kmeta so bile koline. Na furež, kakor so ga imenovali, so se kmetje pripravljali kar nekaj časa. Gospodinja je poskrbela, da na ta dan ne bo manjkalo dobrot na mizi, gospodar pa je pripravil vse ostalo za nemoten potek tega kmečkega praznika. Na koline so bili povabljeni sorodniki in sosedje, tako da je sedlo za mizo tudi dvajset ali več ljudi. Po večerji se je veselje, ki je prevevalo skozi cel dan, doseglo višek s petjem, plesom in pripovedovanjem šaljivih dogodivščin. Priljubljena pesem, ki spominja na čas kolin, se ne prepeva več, kajti tudi to ni več praznik kakršnega so poznali nekoč. Njena hudomušna vsebina govori o veselju tega kmečkega dogodka.

VESELI ČAS

*Veseli čas prihaja, ko mat' potico vsaja,
'ma dost' skrbi, velik' trpi,
ko v peč potico daja.*

*Prašiča smo vzredili, zdaj bomo ga lovili,
okrog voglov, okrog plotov,
zdaj bomo ga lovili.*

*Prašič široko zija, z debelim repom vija,
ker konc' je teh zadnjih dni,
zaklal ga bo Matija.*

*Zdaj vsed'mo se za mizo, poklič'mo še tud' Lizo,
da žlice razdelila bo,
ker župa je že blizu.*

*Prišel bo tudi godec, dobil bo svinjski gobec,
če prideš sam, še rep ti dam,
boš dober imel želodec.*

Slika 3: Ko so bile koline še praznik

V mesecu juniju je se je začela košnja. Tudi to delo so vaščani opravili s skupnimi močmi. Za večje travnike je moral kmet najeti kosce, delo je bilo namreč ročno. Zgodaj ob svitu so se zbrali fantje in možje, ki so bili vajeni košnje, in jo mahnilo z nabrušenimi kosami na travnik. Kositi je bilo treba v rosi, v suhi travi se kosa ustavlja in delo opraviti do sončne pripeke. Fantje so dali kose na rame in že je bilo slišati vriskanje in petje. Na poti domov so se fantje radi ustavljali pri hišah, kjer so bila dekleta. Naslednje dneve je bilo slišati brušenje kos in petje ter vriskanje na drugem travniku in pri drugem kmetu. Tako so si pomagali med seboj, se družili in se veselili. Zapisali smo tudi nekaj pesmi, ki so jih prepevali ob takih priložnostih, najbrž pa so ob takem delu tudi nastale. Prav zaradi prepevanja so se prenašale iz roda v rod in temu se imamo zahvaliti, da so se ohranile.

KOSEC

*Mrzla rosa, ostra kosa,
rada trav'ca se kosi,
jaz pa zmeraj premišljujem,
oh, kaj delaš deklet ti... ?*

DETELJICA

*Rasti rasti deteljica, oj, deteljica zelena,
oj, deteljica zelena, na zelenem travniku.*

*Ko zjutraj kosec pride, jo doli pokosi,
zvečer pa gledat pride, že suha tam leži.*

*Glih tak' bo enkrat s tabo, preljubi človek moj,
tak' hitro boš počival, na mrtvaškem britofu.*

*Tam so vsi rajni bratje, vsi bratje in sestre,
ti drugi ljudje in te žegnane kosti.*

Tudi žetev je bilo vzajemno delo, posebno, če je bila njiva velika. Žanjice so bile v glavnem ženske, ki so se zbrale ob jutranjem svitu. Pri žetvi so pomagali tudi moški, saj je bilo treba snope zvezati in jih zvoziti pod streho, kjer se je moralo osušiti za mlačev. Tudi žetev je bila povezana z dobro hrano in pijačo posebno, ko je bil likof. Tudi to kmečko delo so ljudje zaključili z velikim veseljem in domačo zabavo, ki je bila toliko bolj vesela ob dobri letini.

AJDA

*Po Koroškem po Krajskem
že ajda zori,
eno dek'le jo žanje jo glav'ca boli.
prav zares.*

*Tri dni jo je žela,
tri snopke ima,
pa na roke pogleda kak' žuljave 'ma
prav zares.*

Posebno so se mlačve veselili otroci, saj so vedeli, da bo takrat polna miza dobrot in da bo takrat veselo. Ker je tudi to delo bilo ročno, ni šlo brez pomoči sosedov. Kadar je bilo leto bogato, je mlačev trajala tudi celi teden. V času mlačve so gospodinje pripravljale bogato in mesnato hrano, manjkati niso smeli štruklji in potica in seveda pijača. Napornemu delu je sledil likof s petjem in plesom.

MLINAR

*Ob bistrem potoku je mlin,
al jaz sem pa mlinarjev sin,
ko mlinček ropoče in voda šumlja,
al meni pa srček igra.*

*Če mlinček pri miru bi stal,
bi mlinar in kmet žaloval,
in otrok bi jokal in stokal glasno,
kako je brez kruha hudo.*

Zimski čas z dolgimi večeri je bil priložnost, da si je kmet postoril vse tisto, za kar med letom ni bilo časa. Treba je bilo popraviti kmečko orodje, naplesti koše in košare, spresti ovčjo volno za topla oblačila in še marsikaj. Tudi to je bil čas dela in druženja. Ob takih priložnostih je nastala marsikatera pesem in mi smo eno tudi zapisali.

Slika 4: Žoharjeva gospa še zna presti / leto 2004 /

PREDICA

*Le predi, dekse predi,
prav lepo nit naredi,
da se ne bo krotičila,
pa tud' ne tkalcu trgala.*

*Poštena je predica in
stara ta pravljica,
da tisto dekse kaj velja,
ki obleko vso domačo ima.*

*Le predi prav vesela,
boš lepe pesmi pela,
kolovrat pojde rad okrog,
bo tekla lepša nit od rok.*

*Kolovrat tiho teče,
naj tovaršica reče,
kar je v nedeljo slišala,
pri nauku svetega duha.*

*Boš tanko nit storila,
glej, da se boš spomnila,
kako življenje rahlo je,
in kakor nit pretrga se.*

*Le predi, dekle predi,
prav lepo nit naredi,
bo skoraj smrt nit vtrgala,
bo konč življenja tvojega.*

*Kar si boš tu napredla,
boš v večnost seboj vzela,
al' čednost lepih sukancov.
al' pa pregrehe butaro.*

5.3 PESMI OB DRUŽINSKIH PRAZNOVANJIH

Na god, ki je osebni praznik z dolgoletno tradicijo, spominjajo godovanja, ki so jih v preteklosti bolj praznovali kot danes. Pri mnogih narodih Evrope, prav tako tudi pri Slovencih, praznovanje rojstnega dne dolgo ni bilo v navadi. Celo rojstne dneve so si voščili le ob okroglih obletnicah. Godove so obhajali predvsem starejši ljudje, otroških se ni praznovalo. Domači, sorodniki, prijatelji in sosedje so za god obiskali slavljenca, mu voščili, tudi prinesli skromno darilo. Praznovanje je bilo izključno v domači hiši, medtem ko so današnja predvsem v gostilnah. Ob takih domačih praznikih se je veliko prepevalo. Pesem, s katero so voščili slavljenцу je tudi naslednja. Tudi pri tem zapisu smo tako kot pri mnogih drugih naleteli na različice besedil, pač odvisno od tistega, ki nam jo je pripovedoval. Zanimivo je, da pa je klub različnosti besedila, melodija ostala enaka.

ZA GOD

*Oj, gnade velike so dan's od Boga,
pa presrečna je rešitev za / ime slavljenca/*

*Tri rož'ce bom vtrgal, iz svetih nebes,
za rešitev jih bom vtrgal, z veseljem zares.*

*Ta prva je rožca k'tak lepo diši,
to je roža Sv. Duha, svoj žegen deli.*

*Ta druga je roža, še lepše diši,
ker Marija svoje dete, v naročju drži.*

*Ta tretja je roža, tvoj krstni patron,
ki pri krstu je obljubil, da varval te bo.*

*To imaš za rešitev, preljubi slavljenec ti,
da b' še enkrat v nebesih, se snideli vsi.*

Slika 5: Domači muzikantje vadijo

GOD MOJEGA OČETA /Neža Skaza, 80 let/

V naši hiši so se v nedeljo popoldne zbrali sorodniki in sosedje, ki so prišli voščiti mojemu očetu za god. Spominjam se, da je bilo veliko petja, na mizi pa je bilo polno dobre hrane, ki je ob navadnih dnevih ni bilo. Za nas otroke so bili taki dnevi nepozabni, saj smo takrat jedli boljšo hrano, pa tudi bedeli smo lahko pozno v noč, dokler nismo zaspali na ali pa za pečjo. Posebno so mi bile všeč dogodivščine in šale, ki so jih odrasli pripovedovali, predvsem pa tudi družabne igre polne smeha.

Slika 6: Družinsko praznovanje iz sredine prejšnjega stoletja

Na družinskem praznovanju ni manjkala pesem, ki smo jo prav tako zapisali, da ne bi tonila v pozabo. Pesem se je prepevala, ko se je praznovanje prevesilo v zgodnje jutranje ure.

NAPITNICA

*Skupaj smo znašli se mi,
naj se le vsak veseli,
mor'mo začeti, eno zapet,'
da nam bo krajši na svet'.*

*Jaz pa eno zdravučico znam,
samo zapet' me je sram,
le vsi na glas, kol'k'r je nas,
vsak bo poslušal rad nas.*

*Tam ga peljejo en sod,
temu pa nismo mi kos,
če b' ga gluh mi, pili tri dni,
nam ga še nič ne sfali.*

*Ur'ca že leze na tri,
trudne so moje oči,
rad bi šel leč', gori na peč,
pa mi je še vinček bolj všeč.*

*Jutri bo delovni dan,
glav'co zaspano imam,
delam cel' dan, spat me je sram,
da ne b' bil bolj zasram'van.*

Slika 7: Nabor je bil velik dogodek v vasi / leto 1933 /

Biti vojak je pomenilo biti spoštovan predvsem v očeh deklet. Preden so fantje šli k vojakom, so imeli nabor, takrat so od deklet dobili šopke, ki so jih zataknilo za klobuke ali gumbnico. Največkrat so sena okrašenem vozu v spremstvu muzikanta, harmonikarja odpeljali v Celje. Vso pot so prepevali pesmi o domu in o dekletih .

K VOJAKOM

*Na nebu zvezde sevajo,
na vasi fantje pevajo,
pojo lepo, pojo glasno,
pri srcu pa jim je hudo.*

*Zakaj ne bilo bi jim hudo,
zakaj nebi bilo jim bridko,
od doma se poslavljajo,
na vojsko se pripravljajo.*

*Planine sončne ve moj raj,
od vas poslavljam se sedaj,
gorovja čuva vas vladar,
pozabim vas nikdar, nikdar.*

POD OKNOM

*Nocoj, pa oh nocoj,
ko mesec svetil bo,
bo k meni ljubi moj,
prišel jemat slovo.*

*Ne jokaj ljubica,
ne bodi žalostna,
čez kratkih sedem let,
se bova vid'la spet.*

*Sedem let minulo je,
al njega, njega ni,
pod mojim okencem,
že trav'ca zeleni.*

*Prežalostno srce,
ne bom ga vid'la več,
sam bog večni ve,
kđaj sedem let bo preč.*

Ob odhodu k vojakom so prepevali tudi naslednje pesmi.

VOJAŠKA PESEM

*Dandanašnji dan je fantom odbran,
rudeči so oblaki, ki gor nad nami so.*

*Bojo očka žaloval', mam'ka se jokal',
vsa žlahita premišluje, kaj bode tam z menoj.*

*Ni treba žal'vat, ni treba jokat',
saj pojde Jezus z mano, mi bo na strani stal.*

*Ljub' angelček moj, ti rajšaš z menoj,
ti me boš obvar'val, pred vso nevarnostjo.*

*Tam tekla bo kri, od nedolžnih ljudi,
ljub' Jezus daj mi gnado, po smrti sveti raj.*

K VOJAKOM

*Zbogom, zbogom ljub'ca moja,
in ta bela post'la tvoja,
le vstani se, le vstani se,
saj si se naspala že.*

*Nič kaj dobro nisem spala,
celo noč sem premišljevala,
men' je dolg'čas b'lo,
ker te tri noči ni b'lo.*

*Slovo treba bo jemati,
v daljne kraje se podati,
siva sukunica, svetla sablica,
to bo moja ljubica.*

*Kolk' noči že nisem spala,
ko sem nate preišljevala,
kolk' noči pa še ne bom,
ko tebe vid'la več ne bom.*

V nalogi smo že zapisali, da so vse praznike obhajali doma, tako ob krstu, prvem obhajilu in birmi vendar veliko bolj skromno od današnjih. Povabljeni gostje niso prinašali daril, kar je danes postalo pravilo.

Slika 8: Birmanec in birmanka z botroma iz leta 1934

Nedvomno je bila velik družinski praznik tudi poroka in osrednje dogajanje je bilo na nevestinem domu. Na ta dogodek so bile dolgotrajne priprave, glavnina pa je bila na sam dan poroke in poročnega slavlja, ki so ga pri nas imenovali ohcet. Kadar je nevesta odšla od doma,

se pravi se je poročila na možev dom, so vaški fantje šrangali. V sobotnem jutru so na cesto napravili prepreko, ki so jo odstranili šele, ko je ženin odštél dovolj veliko vsoto denarja. Pogajanje je potekalo hrupno s prerekanjem in šalami, zaslužen denar pa so fantje še istega dne porabili za veseljačenje, ki je bilo polno zabave in seveda petja. Poročni dan je bil pred polnočjo obvezno izpopolnjen še s petjem vaških fantov pod oknom nevestinega doma, kar se je imenovalo oglarija ali oglarjenje. Na Frankolovem so še ljudje, ki so nam povedali tipično pesem, ki se je prepevala na oglarijah. Pesem smo z veselje zapisali.

OB POROKI / oglarija/

*Poslušajte fantje en žalostni glas,
dva dobra prijat' la se loč'ta od nas,
sta vzela slovo, od ledik' stanu,
mi fantje bomo ravno takò.*

*Preljubi ti ženin ti zakonski mož,
da svoje neveste zapustil ne boš,
ker danes je dan, ko sta stop'la v drug' stan,
z veseljem začet' in končan.*

*Preljuba nevesta ti zakonska hči,
da svojga možička zapustiš ne ti,
ker luna blešči in voda šumi,
prijat'li ostanemo mi.*

*Tam daleč za hribom zaslišal sem strel,
po hribih dolincah je močno donel,
povabil sem tvoje prijat'le s seboj,
da šli smo pogledat nocoj.*

Slika 8: Poroka iz leta 1930

V naši raziskavi smo naleteli na veliko svatovskih pesmi, ki pa seveda z drugačnimi porokami tonejo v pozabo. Nekateri so jih zapisali, zato njihova besedila še obstajajo, ker pa jih vse manj prepevajo, se pesmi izgubljajo. Zapisali smo dve pesmi, ki opevata svate in vino, pravimo jim tudi zdravičke ali pa napitnice.

SVATOVSKA

*Glažek bom v roke prijel,
zdravičko vsem svatom zapel,
da pojde okoli, vsem svatom po volji,
da bode tud' ženin vesel.*

*Predfirar bo glažek nalil,
vsak svat ga bo žihar ven pil,
da bode on vedel in drugim povedal,
kđdaj je na ohceti bil.*

*Bog vince je stvaril za nas,
posebno za ohcetni čas,
da b' ga mi pili, z veseljem zavžili,
da bil bi tud' Jezus pri nas.*

ZDRAVIČKA

*Zdravička je le-ta,
k'tero sam Bog štima,
to vince je zares dobro,
da b'ga premal ne blo.*

*Ne pijmo ga preveč,
da bi ne vedli več,
le pijmo, pijmo ga tako,
da bomo vedli kam domu.*

*Glažek na miz' stoji,
oj, bratec ven ga spij,
le daj, le daj, glažek naprej,
smo dobre volje zdaj.*

Pri raziskovanju smo tudi zvedeli, da so praznovanja trajala do jutranjih ur in da ob svitanju ni nikoli manjkala silno priljubljena jutranja pesem, ki ji pravijo jutranjica.

JUTRANJA PESEM

*Hola, hola fantje vstajajte, vstajajte dekleta in žene.
Lepo mlado jutro se rodi, s turna jutrnica že zvoni.*

*Glejte slovo jemlje temna noč, v begu se že spušča temna noč.
Svetlo je začelo svitati, temna noč nam beli dan rodi.*

*Ptičice po luftu letajo, nizko se na drevje vsedajo.
Žvrgolijo pedem jutranjo, nam pa dobro jutro voščijo.*

*Rožice po polju rastejo, v rosi jutranji se vmivajo.
Lepo jih ogreva sončice, da bi jutro nam olepšale.*

*Ribice po vodi plavajo, v mladem jutru se sprehajajo.
K višku povzdigujejo glave, kakor, da bi nas pozdravljale.*

*Kadar bode enkrat svet razdjan, ino pride strašni sodni dan.
Večno gloriojo bodo peli angelci, ko nas bodo k sodbi klicali.*

*Oh, kak' ljubeznivo jutro je, lepše bo v nebesih tamkaj še.
Večno jutrnico tam pojo, kjer noči nobene več ne bo.*

Slika 9: Ohceti so se veselili tudi otroci / leto 1956 /

Slika 10: Tudi ta ohcet je bila na domu / leto 1947 /

6. UGOTOVITVE

Nekatere ugotovitve naše naloge so nas presenetile, druge so bile pričakovane. Ljudskega petja, ki je v preteklosti spremljalo človeka pri delu kakor tudi pri družinskih praznovanjih, v prvotni obliki ni več. Ker kmečko delo opravljajo stroji, pesmi povezane z delom na kmetiji izginjajo. Nekoč družinska praznovanja danes potekajo v gostilnah ob elektronski glasbi in ansamblih. Petje po večerih v družinskem krogu so izpodrinili računalniki, radio, televizija. Ljudskih pesmi je v našem kraju še veliko med starejšimi krajani, medtem ko ljudsko petje izginja. Mlajši rodovi poznajo otroške ljudske pesmi, ki se jih naučijo v šoli ali vrtcu. Petja fantov na vasi, ki je bilo pred pol stoletja v našem kraju še prisotno, ni več. Ljudska pesem živi tako dolgo, dokler se prepeva, sicer tone v pozabo. V preteklosti se je prepevalo tudi ob smrti, saj je pokojnik ležal tri dni v domači hiši, kjer se je "bedelo". Vaščani in sorodniki so predvsem ponoči ob pokojnikovem truplu prepevali žalostinke. Za sodobni čas je značilno manj druženja in s tem tudi manj družabnosti. Pesmi našega kraja so podobne tistim, ki so jih, ali pa jih še prepevajo drugod po Sloveniji. Posamezniki so pesmi zapisovali, nekaj zapisov je še ohranjenih.

7. ZAKLJUČEK

Za konec bi zapisali le še, da je ljudska zapuščina našega kraja na področju ljudske pesmi izjemno bogata. Raziskovanje tega področja bi v prihodnje bilo treba nadaljevati v smeri zbiranja in zapisovanja pesmi, jih primerjati s pesmimi drugih predelov Slovenije in poskrbeti za objavo v obliki pesmaric. Na srečo v zadnjem času razna društva in pevski zbor v kraju s prireditvami in prepevanjem še gojijo ljudsko petje, saj s tem ohranjajo to dragoceno dediščino, da ne bi bila pozabljena.

8. VIRI IN LITERATURA

Niko Kuret PRAZNIČNO LETO SLOVENCEV, Družina, Ljubljana 1998

Marilo Terseglav, Dušan Čater SLOVENSKE LJUDSKE PESMI, Karantanija, Ljubljana 1999

Ustno izročilo in fotografije krajanov:

Jože Gregorc, B. Bukovje, 70 let

Tone Gregorc, Beli Potok 3a, 63 let

Štefanija Šibanc, Beli Potok 3a, 80 let

Neža Skaza, Dol pod Gojko 2a, 79 let

Neža Ravnak, Lipa, 71 let

Silva Grobelnik, Rove, 72 let

Jože Pungartnik, Velenje, 77 let

Germ Ivanka, Lipa, 76 let

Ana Marzidovšek, Dol pod Gojko, 83 let

9. PRILOGE

Fotokopije ljudskih pesmi, ki jih je zapisala naša krajanka Marija Podpečan